

פרשת שמיני – ההתלהבות הדתית וסכנותיה

אמיר גל

שני בניו של אהרון נהרגים. התורה אינה נוקבת בחטאם. הכתוב רק אומר שהם הקריבו לפני ה' "אש זרה". מהו החטא או הפגם האישיותי שהצדיק עונש קשה ונורא כל כך?

הפילוסוף הסקוטי דיוויד יום אומר שיש שתי דרכים שדת יכולה להשתבש בהן: האמונה התפלה, וההתלהבות. אלו הן שתי תופעות נבדלות.

האמונה התפלה נוצרת מתוך בורות ופחד. לעתים פוקדות אותנו חרדות ובהלות אי-רציונליות, ואנחנו מתמודדים איתן בעזרת אמצעי מרפא שגם הם אירציונליים. לעומתה, ההתלהבות היא ההפך מכך. היא נגרמת מוודאות מופרזת. המתלהב, הנתון לאקסטזה דתית, מתחיל להאמין שאלוהים בכבודו ובעצמו נוסך בו השראה, ועל כן הוא אינו זקוק לתבונה ולאיפוק.

ההתלהבות "רואה את עצמה בשלה לקרבה אל האלוהות בלי תיווך אנושי". הנתון להשפעתה מתפקע ממה שבעיניו הוא דבקות דתית, הוא מרגיש שהוא יכול לדלג על כללי הפולחן המקובלים. חוקים ותקנות, חושב המתלהב, נועדו לאנשים רגילים, לא לי. אני, שרוח אלוהים צלחה עליי, יודע יותר. והדבר הזה, אומר יום, יכול להיות מסוכן מאוד.

הנה לנו תיאור מדויק לחטא שנדב ואביהוא, בניו הגדולים של אהרון, מתו בעטיו. בהתלהבותם, הם הקריבו אש זה עליה לא צוו. זה היה אסון מזעזע, שהתרחש דווקא ביום חנוכת המשכן, שנועד להיות מן הימים המרוממים בהיסטוריה היהודית כולה.

כצפוי, גם פרופ' ישעיהו ליבוביץ, בן זמננו, חשב כך: "עבודת ה' שהאדם נדחף אליה מתוך הבנתו והרגשתו, מתגלגלת והופכת במהותה לעבודת אלילים, שהרי למעשה אדם זה כאמור מתכוון לספק את עצמו". עבור ליבוביץ, חווייה דתית משמעותית שמכוונת לספק צורך אישי שקולה כנגד עבודת אלילים ועל כן עונשם של נדב ואביהוא היה חמור כל כך.

שבת שלום,

אמיר גל

[מבוסס על דברי הרב זקס]